Božije obećanje i Sudnji dan

S jedne strane, Kur'an časni kao poruka Uzvišenog Boga Njegovim robovima naglašava da će se Sudnji dan dogoditi, nazivajući ga konačnim i neopozivim obećanjem Božijim, upotpunjujući na taj način dokaz nad ljudima. S druge strane, ukazuje na racionalne argumente neophodnosti proživljenja, kako bi potakao čovjekovu težnju za racionalnom spoznajom i na taj način pojačao dokaz. Prema tome, kur'anski govor kojim se potvrđuje proživljenje dijelimo u dvije kategorije, a unutar svake ćemo kao primjer navesti neke od tematskih ajeta.

Konačno Božije obećanje

Časni Kur'an događanje Sudnjeg dana i proživljenje svih ljudi na Budućem svijetu smatra nesumnjivom činjenicom. On kaže:

إِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ لَّا رَيْبَ فِيهَا

Zaista Čas oživljenja dolazi, u to nema nimalo sumnje.[1] Također, naziva ga istinitim i neopozivim Božijim obećanjem:

بَلَى وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا

A hoće, to je Njegovo istinito obećanje.[2] Više puta zaklinje se da će se to dogoditi i između ostalog kaže:

قُلْ بَلَى وَرَبِّى لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ وَ ذَلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرٌ

Reci: “Hoćete, Gospodara mi moga, sigurno ćete biti oživljeni, pa o onome šta ste radili, doista, biti obaviješteni!” – a to je Allahu lahko.[3] Upozoravanje ljudi u vezi s ovim događajem ubraja u

najvažnije obaveze poslanika, pa se kaže:

يُلْقِى الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنذِرَ يَوْمَ التَّلَاقِ

Koji šalje Ruh, po naredbi Svojoj kome hoće od robova Svojih, da upozori na Dan susreta međusobnog.[4]Poricateljima ovog Dana opetovano nagovještava vječnu nesreću i džennemsku kaznu:

وَ أَعْتَدْنَا لِمَن كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا

Mi smo za one koji Čas oživljenja poriču pripremili vatru razbuktalu.[5]
U skladu s ovim ajetima, čovjek koji vjeruje u istinitost Kur'ana nema nikakvo opravdanje da porekne proživljenje i da sumnja u njega.

Osvrt na racionalne dokaze

Veliki broj kur'anskih ajeta ima prizvuk racionalnog argumentiranja nužnosti proživljenja i kao takvi mogu se smatrati dokazima mudrosti i pravednosti. Između ostalog, u obliku pitanja kaže se:

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَ أَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ

Zar ste mislili da smo vas uzalud stvorili i da Nam se nećete povratiti?[6]
Ovaj časni ajet sasvim jasno ukazuje na činjenicu da ukoliko ne bi bilo proživljenja i povratka Gospodaru – u tom bi slučaju stvaranje čovjeka na Ovom svijetu bilo uzaludno. Međutim, Mudri Bog ne čini uzaludna ni nesuvisla djela. Dakle, bit će Drugog svijeta na kojem će ljudi biti Njemu vraćeni.
Ovaj argument je rastavljena dedukcija, u kojoj prva premisa – koja je kondicionalni sud – ukazuje na to daće stvaranje čovjeka na Ovom svijetu imati mudar cilj ako se čovjek nakon ovog života bude vratio svome Gospodaru i na Onom svijetu dođe do rezultata svojih djela. Ovu uzajamnu nužnost objasnili smo u dokazu o mudrosti i nema potrebe da ponavljamo objašnjenje.
Što se druge premise tiče (Bog ne čini uzaludno djelo), ona ukazuje na pitanje Božije mudrosti, zatim na to da Božija djela nisu uzaludna, što je dokazano u poglavlju o spoznaji Boga, a

objašnjeno prilikom razlaganja dokaza mudrosti. Ovu činjenicu možemo razumjeti iz ajeta koji postojanje Onog svijeta predstavljaju kao nešto što iziskuje utemeljenost stvaranja svijeta na mudrosti.

Sada, uzevši u obzir činjenicu da stvaranje čovjeka predstavlja svrhu i cilj stvaranja svijeta, dodajemo da ukoliko bi čovjekov život na Ovom svijetu bio uzaludan i bez mudrog cilja, u tom bi slučaju i stvaranje svijeta bilo uzaludno i nesuvislo. Ovu činjenicu možemo razumjeti iz ajeta koji postojanje Drugog svijeta smatraju nužnošću mudrog stvaranja Kreacije. Između ostalog, kada se opisuju razumni ljudi, kaže se:

وَ يَتَفَكَّرُونَ فِی خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

Razmišljaju o stvaranju Nebesa i Zemlje. “Gospodaru naš, Ti nisi ovo uzalud stvorio; hvaljen... Ti budi i sačuvaj nas patnje u vatri!”[7]

Iz ovog ajeta može se shvatiti da razmišljanje o načinu stvorenosti svijeta čovjeka upravlja ka tome da shvati mudrost Božiju, tj. da je Mudri Bog stvaranjem Ovog svijeta imao mudar cilj, dakle nije ga uzalud stvorio. Ukoliko ne bi bilo Drugog svijeta, koji bi bio krajnji cilj stvaranja Kreacije, u tom slučaju Božije stvaranje bilo bi nesuvislo.

Druga skupina kur'anskih ajeta koji ukazuju na racionalni argument nužnosti postojanja proživljenja može biti poistovjećena sa dokazom pravednosti.[8] Dakle, pravednost Božija zahtijeva da dobročinitelji i nasilnici stignu do nagrade i kazne za svoja djela i da ih to međusobno odvoji. Budući da na Ovom svijetu nema takvog odvajanja, neizbježno se mora stvoriti Drugi svijet da bi Bog dao objektivitet Svojoj pravdi.

Između ostalog, u suri Džasije u 21. i 22. ajetu kaže se:

أَمْ حَسِبَ الَّذِینَ اجْتَرَحُوا السَّیِّئَاتِ أَن نَّجْعَلَهُمْ كَالَّذِینَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً مَّحْیَاهُمْ وَ مَمَاتُهُمْ سَاءَ مَا یَحْكُمُونَ ۝ وَ خَلَقَ اللهُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَ لِتُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَ هُمْ لَا یُظْلَمُونَ

Misle li oni koji čine zla djela da ćemo s njima postupiti jednako kao sa onima koji vjeruju i dobra djela čine, da će im život i smrt biti isti? Kako loše rasuđuju! A Allah je Nebesa i Zemlju mudro stvorio i zato da bi svaki čovjek bio nagrađen ili kažnjen prema onome što je zaslužio, nikome neće biti učinjeno nažao.

Gafir (Mu'min), 59; pogledati i: Ali ‘Imran, 9, 25; En-Nisa', 87; El-En‘am, 12; El-Kehf, 21; El- [1] Hadždž, 7; Eš-Šura, 7; El-Džasije, 26, 32.

[2] En-Nahl, 38; pogledati i: Ali ‘Imran, 9, 191; En-Nisa', 122; Junus, 4, 55; El-Kehf, 21; El-Enbija', 103; El-Furkan, 16; Lukman, 9, 33; Fatir, 5; Ez-Zumer, 20; En-Nedžm, 47; El-Džasije, 32; El-Ahkaf, 17.

[3] Et-Tegabun, 7; pogledati: Junus, 53; Sebe', 3.

[4] Gafir (Mumin), 15; pogledati: El-En‘am, 130, 154; Er-Ra‘d, 2; Eš-Šura, 7; Ez-Zuhruf, 61; Ez-Zumer, 71.

[5] El-Furkan, 11; pogledati: El-Isra', 10; Sebe', 8; El-Mu'minun, 74.

[6] El-Mu'minun, 115.

[7] Ali ‘Imran, 191.

.[8] Sad, 28; Gafir, 58; El-Kalem, 35; Junus, 4